בא רבנן · דלא יהבי טעמא לקרא ואמרי דהורע כחו בחדא מילתא הורע נמי במילתא אחריתא בר מהיכא דגלי ביה קרא, ובבתי ערי חומה גמרינן 'גאולה-גאולה' משדה אחוזה, והא דקא אמינא דבית בעיר חומה לוה וגואל כו' לר"ש קאמינא דיהיב טעמא לקרא: תני חדא · המוכר בית בעיר חומה לוה וגואל כו': איכא למיפרך. בהא מתניתין דאדרבה קרא "למקדיש" שלוה ויגאל משום דהא אתיא ליה מדינא של "מוכר בית בעיר חומה" שאין לוה וגואל': מה למוכר בית בעיר חומה שכן הורע כחו לגאול לעולם · משנה ראשונה ואילך: תאמר במקדיש שיפה כחו לגאול לעולם · לעולמו של יובל אם לא מכרה הגזבר} דאין מתחלקת לכהנים עד היובל: מוכר שדה אחוזה יוכיח כו' לעולם-עד היובל, וביובל חוזר' בלא פדיון: אף אני אביא מקדיש · לפיכך הוצרך "אם גאל יגאל" לומר שלוה וגואל: בשנה שניה · דמוכר שדה אחוזה אין המוכר יכול לגאול עד שתבוא שנה שלישית ומוכר בית בעיר חומה אינו גואל אלא בראשונה כמלא שאין זה וזה גואלין בשניה: עבד עברי וכו' · כדאמר לעיל (דף כ:) "ונגאל"-כולו ולא לחציו ואין לוה וגואל דהא "או השיגה" כתיב (ויקרא כה): נגאל בקרובים · על כרחו של לוקח כדאשכחן בשדה אחוזה (שם) "ובא גואלו הקרוב אליו וגו'": אף האי נמי אין נגאל לחצאין · לרבנן קבעי ליה דאמרי לעיל אין נגאל לחצאין ונימא נמי דלהכי גמר דנגאל בקרובים: או דילמא כי כתיב · "גאולתו" בשדה אחוזתו למעט חצאין-הוא דכתיב שנאמר (שם) "ומצא כדי גאולתו"-כדי כולו ולא כדי חציו, הילכך כי חזר כתב ג"ש למגמר אחדא מילתא הוא דכתיב ולא למיגמר גאולת קרובים דלאו לגבי גאולתו כתיבי: בכל גאולה תתנו · "ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ" קרא יתירא הוא ולא פירש למאי אתא: לרבות בתים ועבד עברי · שיהו נגאלין לקרובים: בתי החצרים · עיירות שאין מוקפות חומה מימות יהושע: על שדה הארץ יחשב · הרי הן כשדה אחוזה: לקובעו חובה · על הקרובים: וכי יש לך אדם בישראל · מטולי חלק בארץ שאין לו גואלין מזרע יעקב, בעוד אחד מכל ישראל קיים הוא קרוב לו: אלא יש לו. גואלין אבל אין הגואל רוצה ליקח ולימדך הכתוב שהרשות ביד הקרוב: חובה · והאי "כי לא יהיה לו גואל" דריש בשאי אפשר ביד הראוי ליורשו ליגאל ואין הגאולה מוטלת אלא על הקרוב מן הכל: מאי בכל · נכתוב 'גאולה תתנו לארץ': מה ת"ל · בעבד עברי הנמכר לעובד כוכבים: לרבות כל הגאולות · העומדות ליגאל שיהא נגאל כסדר הזה קס"ד שיהו נגאלין לקרובים בא ללמדנו: ועבד עברי. הנמכר לישראל דלא כתיב ביה גאולת קרובים: לקרוב קרוב קודם. דגבי שדה אחוזה כתי' "ובא גואלו הקרוב אליו" ולא פי' הקרוב קרוב קודם כי הכא דפריש דודו בראשה ואם אין לו דוד, בן דודו, "או משאר בשרו": מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש · אלמא ס"ל דאין נגאל בקרובים: יגאלנו · כתיב 'בנמכר לעובד כוכבים' גבי קרובים ומשמע מיעוטא: ההוא

תורה אור

הא רבנן הא ר"ש {*תני חדא לוה וגואל וגואל לחצאין ותניא אידך *אין לוה וגואל וגואל לחצאין ל"כ הא רבנן הא ר"ש} (סי' חרש הבש זמן) א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי איכא למיפרך מה למוכר בית בבתי ערי חומה שכן הורע כחו ליגאל לעולם תאמר במקדיש שיפה כחו ליגאל לעולם א"ל רב אחא סבא לרב אשי משום דאיכא למימר ניהדר דינא תיתי במה הצד מוכר שדה אחוזה יוכיח שיפה כחו ליגאל לעולם ואין לוה וגואל וגואל לחצאין, מה למוכר שדה אחוזה שכן הורע כחו ליגאל מיד מוכר בית בבתי ערי חומה יוכיח *וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שנגאלין ואין לוה וגואל וגואל לחצאין אף אני אביא מקדיש שנגאל ואין לוה וגואל וגואל לחצאין א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן הורע כחם ליגאל בשנה שניה תאמר במקדיש שיפה כחו ליגאל בשנה שניה א"ל רבינא משום דאיכא למימר עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים יוכיח שיפה כחו ליגאל בשנה שניה ואין לוה וגואל וגואל לחצאין בעא מיניה רב הונא בר חיננא מרב ששת המוכר בית בבתי ערי חומה נגאל לקרובים או אין נגאל לקרובים גאולתו-גאולתו משדה אחוזה גמר מה שדה אחוזה אינה נגאלת לחצאין ונגאלת לקרובים אף האי נמי אין נגאל לחצאין ונגאל לקרובים או דילמא כי כתיבא גאולה בחצאין הוא דכתיב בקרובים לא כתיב א"ל אינו נגאל איתיביה בכל גאולה תתנו *לרבות בתים ועבד עברי מאי לאו בתי ערי חומה לא בתי חצרים, בתי חצרים בהדיא כתיב בהו על שדה הארץ יחשב ההוא לקובעו חובה ואליבא דרבי אליעזר דתניא וגאל את ממכר אחיו רשות, אתה אומר רשות או אינו אלא חובה ת"ל ואיש כי לא יהיה לו גואל *וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא זה שיש לו ואינו רוצה ליקח שהרשות בידו דברי רבי יהושע ר"א אומר וגאל את ממכר אחיו חובה, אתה אומר חובה או אינו אלא רשות ת"ל בכל גאולה תתנו הכתוב קבעו חובה אמרי ליה רבנן לרב אשי ואמרי לה רבינא לרב אשי בשלמא למ"ד לרבות בתי ערי חומה היינו דכתיב בכל אלא למ"ד לרבות בתי חצרים מאי בכל, קשיא איתיביה אביי *מה ת"ל יגאלנו יגאלנו יגאלנו ג' פעמים לרבות כל הגאולות שנגאלות בסדר הזה מאי לאו בתי ערי חומה ועבד עברי לא בתי חצרים ושדה אחוזה, בתי חצרים ושדה אחוזה בהדיא כתיב על שדה הארץ יחשב כדאמר רב נחמן בר יצחק *לקרוב קרוב קודם ה"נ לקרוב קרוב קודם, היכא איתמר דר"נ בר יצחק אהא דאיבעיא להו עבד עברי הנמכר לישראל נגאל לקרובים או אינו נגאל לקרובים אליבא דרבי לא תבעי לך דאמר *מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש אלמא לא מיפרק, כי תיבעי לך אליבא דרבנן מאי ילפינן שכיר-שכיר ולא דרשי גאלנו או דילמא יגאלנו לזה ולא לאחר ת"ש בכל גאולה תתנו לרבות בתים ועבד עברי מאי לאו בתי ערי חומה ועבד עברי הנמכר לישראל לא עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים בהדיא כתיב ביה או דודו או בן דודו יגאלנו ההוא

כך ברייתא דקאמר דאינו לוה וגואל וגואל לחצאין מיירי אם לא נכתב אם גאל יגאל דה"נ קאמר לעיל שיכול וי"ל דמשמע ליה כל שיטת הברייתא אף לפי האמת נכתב דכתיב נמי אם גאל יגאל דאי לאו הכי אמאי נקט כל שיטה זו שאינה קיימת הוה מצי למינקט ק"ו מע"ע מה ע"ע שיפה כחו שיוצא ביובל אפ"ה אינו לוה וגואל וגואל לחצאין כדבסמוך מקדיש שהורע כחו אם הגיע יובל אינה נגאלת ומתחלקת לכהנים אינו דין שאין לוה וגואל וגואל לחצאין ועל ק"ו זה ליכא למיפרך מידי אלא פשיטא דהאי יוכיח מיירי אף לפי האמת בתר דכתב אם גאל יגאל וא"ת מ"מ אמאי לא נקט האי ק"ו מע"ע כיון דליכא למיפרך מידי עילויה וי"ל דשדה משדה עדיפא ליה למילף:

משום דאיכא למימר ע"ע הנמכר לעובד כוכבים יוכיח · וא"ת ולמה לי ומצא כדי גאולתו דכתיב בשדה אחוזה למימר שאינו גואל לחצאין תיפוק ליה בק"ו מע"ע ומה ע"ע הנמכר לעובד כוכבים שיפה כחו ליגאל מיד ואפ"ה אינו לוה וגואל וגואל לחצאין כדבסמוך מוכר שדה אחוזה שהורע כחו ליגאל מיד כדכתיב במספר שני התבואות (ויקרא כה) אין דין שאין לוה וגואל וגואל לחצאין וי"ל דאדרבה אית לן למימר איפכא ומה מקדיש שהורע כחו ליחלק לכהנים ביובל ואפ"ה לוה וגואל וגואל לחצאין מוכר שיפה כחו שחוזרת לבעלים ביובל אינו דין שלוה וגואל וגואל לחצאין וכ"ת מה למקדיש שיפה כחו ליגאל מיד תאמר במוכר שהורע כחו ליגאל מיד מ"מ בתי החצרים שיפה כחן ליגאל מיד מצינו למיגמר מהאי ק"ו ולהיות לוה וגואל וגואל לחצאין ומאחר דחזינן בבתי החצרים שדה אחוזה נמי מפקי' ליה להאי דינא דתרווייהו בחד פרש' כתיבי על שדה הארץ יחשב ולהכי איצטריך ומצא כדי גאולתו דכתיב במוכר שדה אחוזה לומר שאינו לוה וגואל וגואל לחצאין דס"ד למילף ממקדיש כדפרישית ומהשתא ילפינן נמי בתי החצרים מיניה שאין לוה וגואל וגואל לחצאין:

מאי בכל · לכתוב גאולה תתנו לארץ ושמעינן שדה אחוזה לקובעו חובה ובתי החצרים בכלל וא"ת לימא דאתי לרבות עבד עברי ויש לומר דמשמע ליה דאתי לרבויי מידי דגאולת קרקע כדכתיב ובכל ארץ משמע דוקא ארץ מרבינן: לקובעו

ריא א מיי' פ"ב מהל' שמיטה הלכה ב:
ריב ב מיי' שם פ"א הלכה יח:
ריג ג מיי' שם פרק יב הלכה ג:
ריד ד מיי' שם פרק יא הלכה יח:
רטו ה מיי' פרק ב מהל' עבדים הל' ו:

[לקמן סח: ושם נסמן]
לעיל כ: ברכות לה. יבמות עג. נזיר מ. ב"מ ד. סנהדרין סו. זבחים כ: יא. סו. חולין קיז. [ב"ק ו. מכות ד: תמורה ו. ס:]
ב"ק קט. סנהדרין סח
ב"ב קי:
[לעיל טו:]